

Откъс

* * *

СИЯНА

Може и на колене, но в никакъв случай „боса по асфалта” - докато глупачките от нейното училище на село попълваха лексикони с „никога на колене пред когото и да е”, Събка, без да се занимава с техните глупости, си мислеше, че е готова да направи точно обратното.

В училище ѝ викаха Зъбка заради кривите предни зъби, които се бяха качили един върху друг. Когато започна да печели пари, най-напред отиде на зъболекар. След всичките промени, които беше направила с външния си вид, злорадо си мислеше, онези трътлести нейни съученички днес едва ли биха я познали. Промени си и името; всичките ѝ познати от последните години я знаят като Сияна.

Потеглили са скоро, сградите постепенно отстъпват пред по-големите, незастроени пространства. Не след дълго микробусът с момичетата излиза от града.

Не би се сетила за съученичките си, както не се е сещала за тях в последните десет години, откакто напусна селото, но щом разбра за къде са ангажирани, в коя местност, изстина. Имаше ли вероятност да срещне някой познат? Кой беше мъжът, който ги беше поръчал? Не можеше да пита за подробности – това не се очакваше от нея, а и не искаше да се издаде, че в това забутано село е минал предишният ѝ живот, все пак беше родена не тук, а в болницата на областния център.

Пътуването е спокойно. Когато някой ангажира момичета на отдалечено място, те знаят, че и забавлението, и парите си заслужават. Трябва да се нагласят, да се харесат на мъжете, нали това им е работата. Отделили са време и пари за вани с ароматни масла, за фризьор, грим, парфюмите им са скъпи; определено си струват парите, които им плащат. Затова и сега говорят за тоалети, обсъждат цените на обувките си, чантите си, дрехите, които са взели със себе си, новата фризьорка, козметичката, някой филм – всъщност нищо друго не ги свързва.

Сияна мълчаливо гледа навън, пейзажите се сменят, равнината постепенно е заменена от ниски хълмове, те стават по-високи, по-стръмни, магистралата е пуста, микробусът лети. После завиват надясно по по-тясно шосе, започват да се изкачват; пътят е станал по-лош, започнало е да друсва. Струва ѝ се, че започва да разпознава дърветата, релефа; минават едното село, после още едно, накрая изникват и къщите на нейното.

Вълнува ли се? Не знае. Не идва по собствено желание. Свила е устни. Всъщност дори не ще и да го знае това място... И все пак, независимо от самата нея, в гърдите ѝ се появява някакво усещане - непознато, не може да го назове; то се размърдва, нараства, поставя я нащрек. Може би неочаквано ѝ е станало любопитно, без да го иска; сякаш се пробужда от сън и ето че се пита - в тази къща не живееше ли онова момиче, винаги с плетени от баба му жилетки; а в онази - момчето, дето ходеше с дрехите на братята си, с мръсна коса, с гурели по очите, а там...

Всичко ѝ е донякъде близко, но въпреки това и странно – чак толкова грозни ли бяха някога къщите? Така ли бяха легнали оградите? Покривите бяха ли хлътнали? Ето, друга къща там как се е срутила, не живееше ли в нея съученичката, от която все преписваха; улиците са като изровени от порои, захабени дрехи висят тук-там унило по теловете в дворовете, лицата, които се надигат след пушилката от микробуса, са мрачни...

Сияна тръсва глава – разбира се, че е било толкова грозно, няма време за сантименти, добре, че се е махнала оттук! Не ѝ е интересно вече, мрази този прахоляк, от който е направила всичко възможно да избяга.

Но после пак... Центърът, ето го кметството, училището – току-що ремонтирано, с неподходящ на фона на сивите олющени селски къщи ярък прасковен цвят...

Шофьорът удря спирачки, микробусът спира. Мъжът, който през целия път не е пропуснал да им хвърля похотливи погледи в огледалото – не по-различен от който и да е мъж, дето е срещала, мисли си – не знае накъде да кара. Подава глава от прозореца и пита селяните, събрали се под пробития навес на спирката, някои - подпрели се на ръждясалите ѝ подпори, други - седнали на железната скамейка.

- Къде е Замъкът?

- Кой замък? – чудят се селяните.

- Е, замъкът, така ми казаха да търся. От центъра на селото... наляво ли, надясно ли, забравих.

В очите на селяните просветва нещо, а лицата им захитряват.

- Ми какво караш, какво носиш? – питат и гледат лукаво към момичетата зад стъклата.

- Е, момичета – кима назад шофьорът.

- На почивка ли, на какво? – подсмивват се селяните.

- Ми платили са ми, карам ги, отде да знам – казва мъжът, но влиза в тона на селяните, подсмивва се и намига.

Селяните протягат вратове, взират се в момичетата.

И момичетата поглеждат навън с нежелание и леко надменно. Селяните със стари и избелели дрехи не им харесват. Малко ги е гнус от тях, сякаш могат да им предадат някаква зараза през стъклата.

Само Сияна задържа поглед, търси нещо по лицата им. Ами ако познае някого? А ако някой я познае? Не, не е възможно след толкова години, които ѝ се струват като цял век, след промените, които е направила със себе си – опитвала е да изтрие, да изтръгне и захвърли надалеч селското, от което е тръгнала... Не е възможно; не се е връщала оттогава. И какво да намери тук? Какво да търси? Каквото е търсила, е намерила там, където го иска!

- Хубави момичета, а? – разтягат селяните устни в усмивки, показват почернелите си зъби.

- Е, па хубави ли са, не са ли – не ми плащат да знам... Замъка търся, Замъка – подсеща ги шофьорът за какво е спрял.

- Да не отиваш при Иван Мазния? – решават отгатък да помогнат все пак с нещо.

- При Иван трябва да ги закарам, ама прякори не знам – увърта шофьорът. – Не знам прякори. Мазен ли е, сух ли е – негова работа.

- При Мазния ще трябва да отива – съгласяват се един през друг мъжете.

- Ако има Замък, значи е той – започва да нервничи шофьорът. – Ако е наляво или надясно оттук, значи е той.

- А, замък то! – вика един от селяните. – Ич не е замък. Общежитие беше за работниците в мината, ама като я затвориха...

- Мазния я взе... за два лева, казаха...

- И ние искаме за два лева... ама – на, той я взе! - цъка с уста някой, а останалите клатят глави в съгласие.

- „Къщата на удоволствието” ѝ викаме – снишава глас трети. - Всяка седмица пристигат с джиповете и какво правят вътре – никой не знае...

- Ма едни момичета идват – от телевизора сякаш са слезли. То и тези сигур са хубавки де – кима към микробуса друг, а останалите се подхилкват.

- Като гледаме отвън как я е ремонтирал, само си представяме какво е вътре! – връщат се обратно на темата. – Теб ако те пуснат вътре, виж, пък ела да ни кажеш какво има там – заричат му те.

На момичетата им е неприятно, стоенето тук не им харесва, не влиза в задълженията им. Шест на брой, красиви и някак специални, с различен цвят на косите – руси, кестеняви, чернокоса и червенкоса - те са протегнали краката си, неестествено удължени от високите токове. По идеално гримираните им лица се чете само досада.

- Айде, тия няма ли да изплюят камъчето? – измърморва през дъвката една от двете руси, Любляна; едва ли това е истинското й име, мисли си Сияна, не че истинското я интересува. Нищо за другите не я интересува, всяка е сама за себе си.

Пришпорен, без да забравя кой му плаща курса, и шофьорът припира:

- Е, накъде, значи, оттук?

Мъжете отговарят с мърморене, разбрали са, че разговорът не може да бъде проточен повече; един обяснява по-високо накъде да завият с микробуса и как да продължат.

Момичетата се споглеждат – едно завърта очи, друго издишва с облекчение – доволни са, че срещата приключва.

Сияна е напрегната. Микробусът друсва пак по разбитата настилка; тя за малко се изплашва, че могат да минат точно по нейната улица.

Излизат от селото, на Сияна й олеква, поема по-свободно дъх. Облаците от парфюми, които са влезли в микробуса при качването им в града, са поизветрели; през прозореца на шофьора навлиза свеж боров аромат.

Микробусът минава през портата на висока ограда, друсането внезапно спира на гладко асфалтираната алея; сградата е красива, ремонтирана, прилича на хотел. Няколко стъпала водят към голяма затворена врата от масивно дърво. От двете й страни има саксии с палми.

Микробусът плавно подминава парадния вход и спира отстрани на сградата, пред по-малка, също затворена, врата. Зад разтворените прозорци на първия етаж се вижда кухнята – просторна и модерна.

Момичетата гледат с любопитство, слизат едно по едно от микробуса, протягат дългите си крака, разперват ръце; шофьорът също вече е навън, разглежда нещо по предните гуми; страничната врата на къщата се отваря и оттам излиза широко ухилен мъж, облечен с анцуг.

- Ето ги момичетата от забавачката! – хили се мазно (Мазния, сетили са се момичетата). Момичетата се усмихват ентузиазирани. Той мушва пари в джоба на ризата на шофьора. Шофьорът ги вади колебливо, после прокара пръст по ръбовете на банкнотите, не смее да ги брой, кима.

- Ще дойдеш вдругиден, в десет сутринта – казва му мъжът. – Ма много сте ми хубави, ей – вече на момичетата. – От забавачката, нали разбрахте? – повтаря, за да е сигурен, че са разбрали шегата.

Момичетата се споглеждат и пак му се усмихват. Една изпъчва бюст, друга тръсва дългата си коса, трета се поклаща на високите токчета. Сияна се чуди дали е местен, дали има вероятност да го познава.

- От забавачката, щото ще се забавляваме, нали? – Шегата не им се струва много подходяща, но те отново разкършват тела. – Забавачката, нали се сещате – пак натъртва мъжът. – Щото ще ни правите забавно... ха-ха... А аз съм г-н Иван Богатски, така ще ми викате - г-н Богатски. А може и по-така, чичо Ванко или само Ванко, за която много ме хареса... – намига той. - Ей онази песен сигурно я знаете – „Иване, Иване...”. Как беше нататък де, такова нещо? – Той щрака с пръсти, челото му е напрегнато от мислене, но не успява да се сети, момичетата се споглеждат, вдигат леко рамене, и те не знаят. – Е,

ще почнем с някоя по-весела песен тогава – парички, за всички, така де – хили им се той и добавя с мазен смях: – Добре дошли в Замъка на удоволствията. То и удоволствията ще са от вас де... ха-ха... – смее се вече съвсем високо.

И момичетата се усмихват, гъвкавите им тела се разлюлюват.

На прозореца на кухнята са появява пълна жена, премества голяма тенджера.

Вдига очи и ги вижда.

Сияна застива.

Готвачката премерва момичетата с неодобрителен поглед.

Остаряла е. Но въпреки бялата престилка, бялата кърпа на главата, която е закрила половината ѝ чело, наболите косми покрай устата, бръчките, увисналата кожа, Сияна няма как да не я познае! А дали майка ѝ би разпознала - под фон дьо тена, ружа, сенките, снежнобелите коронки на зъбите, екстейшъните на косата, изкуствените мигли и гърди, дългите нокти с ноктопластика, дори и зад тъмните очила - по-малката си дъщеря?

Сияна се извърща бързо, дръпва се назад, извън полезрението на жената.

- Не мога да остана! – изшептява.

Мазната усмивка изчезва на секундата.

- Какво? – пита, все едно я смята за луда. Изглежда толкова изненадан, все едно току-що са му откънали портфейла от джоба.

- Не мога, стана нещо... Случило се е нещо, получих есемес – сеца се да каже. – Трябва бързо да се върна.

- Ама не сме се разбирали така – казахме шест момичета, значи шест момичета трябва. – Гласът му е тих, долавят се метални нотки. – Не може такива работи!

- Спешно е – задъхва се тя. – Трябва да се върна.

Мазния вдига рамене, влиза в къщата и някъде там, в коридора, започва да говори по телефона.

- Една от вашите... иска да... де да я знам коя, какво ме интересува... ти си я виж коя е... издънка... трябва шест... глоба... – чува отдалеч.

После – ново набиране, с променен тон, с извинителна интонация:

- Една по-малко... нещо спешно... агенцията... глоба...

Едрата жена пак се появява в отвора на прозореца, в силните ѝ ръце чиниите изглеждат крехки и чупливи. Не поглежда навън. Момичетата са се скупчили настрани от Сияна, шушукат си. Сияна не им казва нищо, само тъжно клати глава, обърнала гръб на къщата.

Мазния излиза, с жест показва на момичетата да влязат, Сияна не помръдва.

- Шефът каза да си ходиш с микробуса. Ще изпуснеш веселбата – с крива усмивка към нея. Погледът му се плъзва подробно по тялото ѝ от горе надолу и обратно, без да я щади. От първоначалната му любезност не е останало нищо. – Имаш да ми се реваншираш.

Шофьорът е наблюдавал с едва прикрит интерес случващото се, изправен до микробуса, с цигара между пръстите на ръката.

- Вдругиден, в десет сутринта – посочва към гърдите му като с дуло на пистолет Мазния; и в жеста, и в гласа му има предупреждение.

Шофьорът кима и без да чака допълнителни разпореждания, се настанява на седалката.

Сияна хвърля още един бърз поглед към прозореца, качва се в микробуса и отива назад. Отпуска се на едно от местата; цялата е стегната, усеща неприятен вкус в устата.

Шофьорът не си позволява да се бави, тръгва веднага под зоркия поглед на Мазния. Сияна мълчи, шофьорът – също.

Микробусът се движи бавно, шофьорът опитва да заобикаля дупките по пътя; спира пак в центъра. Мъжете още седят под дървения навес на спирката.

- Няма ли го рейса, няма ли го? – пита шофьорът.

- Кой рейс? – чудят се селяните.

- Дето го чакате.

- А, няма рейс тука, няма рейс – казват отново един през друг.

- Че какво чакате тогава? – чуди се този път шофьорът.

- Нищо не чакаме, седим си, приказваме, политиката бистрим...

- Че нещо, кръчма нямате ли, там да седите?

- Кръчма! – споглеждат се мъжете. – Че кой ще ти прави кръчма у наше село, то кой ще влезе, хора няма вече.

- Е, как, една кръчма да нямате... А магазинът къде ви е?

- Абе, магазин! Ей там, в дворчето, лавката отваря, ама само във вторник и петък – хлябът, като дойде, брашно, ако искаш, такова нещо.

- Ей, че съм жаден! Една вода не ме черпиха горе – казва шофьорът и смига.

- А, чакай богатите да те черпят нещо! Ей там влез, ей там, където е зелената врата, има чешма, пий. Няма куче, не се бой. То и хора няма - училището е затворено, втора година няма първолаци. В кметството също никой няма.

- Не си ли жадна? – обръща се към Сияна шофьорът.

Сияна точно отваря чантата си, за да извади ментова дъвка - има и малко шише с вода.

Сбърчва нос, тръска глава, после - размислила, се изправя и тръгва да слиза.

Високите й токове изскърцват в изронения асфалт, поддават между парчетата дребен и едър чакъл, после внезапно срещат съпротивлението на разнебитените и криви плочки на тротоара. Шофьорът не се сеща да й подаде ръка; един от мъжете е избързал и отваря вратата на двора. Тя изплаква нещо тъжно, свое си, вероятно свързано с некролога, залепен на нея. Сияна го поглежда, строгите очи на непознатия я обезкуражават.

Отказва се да влезе. Усеща, че е ужасно несъвместима с тези дрехи и грим тук, пред изоставеното дворче.

Двамата мъже са при чешмата, нещо си говорят и кимат с глава към нея, подсмивват се. Тя не им обръща внимание. Все пак ще пие от шишето.

Две боси циганета притичват отстрани. Едното носи коте. Щом я виждат, спират. Ококорените им очи, шушукане, бъркане в носа, вперване ту в обувките, ту в герданите й, ту в косата й. Котето дращи, циганчето го пуска на плочките, децата й обръщат гръб и се заиграват в прахоляка.

Връща се в микробуса, шофьорът идва и той - с мокри коса и предница на ризата, от него капе вода; качва се на мястото си. Микробусът изръмжава и тръгва.

Сияна се обръща назад. Микробусът е вдигнал пушилка, циганчетата не обръщат внимание, все така погълнати от играта с котето, замъглени в облака от прах.

- Добре, че се магнах – казва.

- Какво? - обръща за миг назад глава шофьорът.

- Нищо.

- Ама хубава къща, а? За Замъка говоря – уточнява шофьорът. – Как да се сети човек, че над такова село има такъв Замък, а, добре са се скрили? – опитва се да се шегува той. – Тук мизерия, а там, в Замъка, кой знае?... И в нашето село е така – никой не остана.

- Чакай, чакай – спира го Сияна. – Я върни за малко по тази улица.

- Че защо? – чуди се шофьорът. – Това е пътят май.

- Не, нещо да видя, нещо интересно видях там.

- Е, къде?

- Ей натам, сега наляво. Не, надясно трябваше.

Шофьорът не вярва, че може да има нещо интересно, мръщи се, подкарва неуверено. След малко тя успява да го упъти във вярната посока; щом вижда къщата, го моли да спре.

- Ей, ако си решила да купуваш къща насам, да знаеш, че не е добра сделка – съветва я шофьорът. – Тук по-добре няма да стане, по-зле – може.

Къщата е такава, каквато я помни. Дори от микробуса вижда некролога, но не може да различи годината. Поне допреди пет години баща ѝ беше жив, тогава, когато им се обади за последно.

Нищо не изпитва сега. Никаква омраза, никаква. А как мразеше тази къща, този двор, миризмата на кочина, на птици. Мразеше тези хора, на които им харесваше да живеят така и сякаш я дърпах в калта си.

Сега не мрази.

Даже никакво чувство не изпитва. Като че ли омразата ѝ е изкипяла с пяната на изпитото през годините шампанско.

- Мима ли търсите? – излиза жена от съседния двор. На Сияна ѝ се струва смътно позната. – Тя е на работа, още сутринта я взеха в Замъка, там я търсете.

- Не, не – намесва се шофьорът, – никого не търсим, само минаваме и гледаме.

Жената вдига рамене – то какво има за гледане, иска да каже.

- А, щото аз ѝ понаглеждам къщата през деня, да не влезе някой, докато я няма, ама...

Двамата се разговарят, Сияна продължава да се взира през прозореца.

Усеща отново размърдването в гърдите си.

Никой вече не я знае като Събка. Всички я знаят като Сияна. И всички, които я знаят като Сияна, въобще не се интересуват коя е всъщност, откъде е, дали това е истинското ѝ име... Тук пък никой не може да я разпознае. Или може? И кой я познава всъщност?

Щеше ли да избяга презглава, ако беше видяла майка си при различни обстоятелства? Не там, в Замъка, тя - с момичетата, а майка ѝ – в кухнята! Щеше ли някоя от двете да протегне ръка; какво щеше да ѝ каже майка ѝ? Въпреки годините без вест, въпреки лошите думи, които им изрече на тръгване?

Шофьорът ѝ говори, пита я нещо, тя кима, без да е чула въобще за какво става дума, микробусът тръгва пак, подскача по разбитите улици.

А тя вижда друг образ – представя си как майка ѝ се връща довечера от работа, може би ще я докара някакъв подобен на този микробус, майка ѝ ще слезе от него, съседката ще излезе от двора, майка ѝ ще направи няколко крачки, ще вдигне от челото бялата кърпа с тези едри свои ръце и ще каже:

- Видях я. – Така ще каже. – Видях я. Сърцето ми трепна и разбрах, че е тя.